

Силабус
навчальної дисципліни
Логопедичний супровід осіб з тяжкими
порушеннями мовлення
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Синиця Аліна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/synytsia-alina-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380992285921
Е-mail викладача:	alina_starceva@ukr.net
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по суботу включно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	20	20	110	залік

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: логопедичний супровід, трансдисциплінарна модель, тераностика, тяжкі порушення мовлення, логопедичне консультування, коучинг.

Мета та предмет курсу є формування у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня глибокого розуміння теоретико-методичних основ забезпечення логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ), озброєння їх ефективними методами вивчення особливостей комунікативно-мовленнєвого розвитку осіб з ТПМ, а також ознайомлення з сучасними технологіями необхідними при реалізації логопедичного супроводу. Ознайомлення та опанування здобувачами методами та прийомами для створення логопедизованого простору для розвитку осіб різного віку з ТПМ використовуючи сучасні технології, форми, методи та прийоми роботи.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та **СК-3.** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності інклюзивної освіти.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із коморбідним порушенням.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний(логопедичний) супровід дітей з коморбідним порушенням в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Логопедичний супровід у системі спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 1. Логопедичний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення в умовах інтегративного навчання, як психолого-педагогічна проблема. Структура та етапи логопедичного супроводу осіб з ТПМ. Відмінності завдань логопедичного супроводу осіб з ТПМ у залежності від віку та специфіки порушення. Міжгалузєва команда логопедичного супроводу осіб з ТПМ. Функції та завдання учасників логопедичного супроводу осіб з ТПМ. Логопедична служба, організація її роботи. Система закладів що забезпечують логопедичний супровід осіб з ТПМ.

Тема 2. Принципи логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Принципи логопедичного супроводу: раннє виявлення мовленнєвих порушень; системності; врахування структури мовленнєвого порушення; комплексності; диференційованого підходу; поетапності; врахування індивідуальних особливостей. Специфічні принципи логопедичного супроводу: онтогенетичний підхід; принцип врахування етіопатогенетичності та багатовекторності системних порушень; принцип індивідуально-каузальногенетичного підходу; принцип раннього початку логорозвиткової/корекційної роботи від моменту постановки клінічного діагнозу; принцип опори на провідну діяльність; принцип застосування кінестетичної стимуляції у комплексному розвитку особи різного віку; синергійної міжгалузєвості або

трансдисциплінарності впливу; принцип логопедичної терапії; принцип сугестивності; активності та діяльності учасників логопедичного супроводу.

Змістовий модуль 2. Методичні засади організації логопедичного супроводу.

Тема 3. Підготовка вчителя-логопеда до здійснення логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Соціальне замовлення на вдосконалення системи професійної підготовки вчителя-логопеда. Психолого-педагогічні аспекти розвитку професійної компетентності вчителя-логопеда для здійснення логопедичного супроводу осіб з ТПМ.

Тема 4. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності вчителя-логопеда. Моделювання методичної системи розвитку професійної компетентності вчителя-логопеда в умовах сучасного професійного середовища. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності вчителя-логопеда. Практика розвитку професійної компетентності вчителя-логопеда закладів різного підпорядкування.

Змістовий модуль 3. Фундаментальні засади логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення: психофізіологія мови та мовлення.

Тема 5. Психофізіологічні основи мови та мовлення. Перша та друга сигнальні системи. Центри мови та мовлення. Нейрофізіологічні основи мови та мовлення. Молекулярно-генетичні основи мови та мовлення. Поняття функціональної асиметрії півкуль та міжпівкульної взаємодії.

Тема 6. Психо-лінгвістичні основи забезпечення логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Моделі породження мовленнєвого висловлювання. Сприймання і розуміння висловлювання. Фактори мовленнєвого розвитку дитини. Мовна компетенція в сучасній дитячій і лінгвопедагогічній психології, рефлексивній психолінгвістиці, психолінгвістиці розвитку та лінгводидактиці, логопедії.

Змістовий модуль 4. Поняття про тяжкі порушення мовлення.

Тема 7. Поняття про тяжкі порушення мовлення. Міжнародна класифікація хвороб. Клінічні протоколи осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Систематика порушень мовленнєвого розвитку, основні форми і види тяжких мовленнєвих порушень. Співвіднесення класифікацій порушень мови та мовлення.

Тема 8. Причини та механізми виникнення тяжких порушень мовлення. Проблема тяжких порушень мовлення у психолого-педагогічних дослідженнях. Етіологія виникнення тяжких порушень мовлення. Психолого-педагогічна характеристика осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Статистичні дані тяжких порушень мовлення серед населення України.

Змістовий модуль 5. Логопедичне консультування як складова логопедичного супроводу.

Тема 9-10. Логопедичне консультування як складова логопедичного супроводу. Логопедичне консультування, його роль в системі логопедичного супроводу батьків. Принципи логопедичного консультування. Форми логопедичного консультування: діагностування та надання рекомендацій. Моделі консультування: медична, діагностична, психологічна, соціальна, педагогічна. Стратегії надання допомоги дітям з відхиленнями в мовленнєвому розвитку. Концепції та моделі роботи логопеда, їх позитивні риси та недоліки.

Змістовий модуль 6. Педагогічний коучинг як метод логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 11. Педагогічний коучинг як метод логопедичного супроводу осіб з тяжкими порушеннями мовлення. Сутність поняття педагогічний коучинг. Мета та завдання педагогічного коучингу. Види педагогічного коучингу. Ефективні практики педагогічного коучингу у логопедичному супроводі осіб з ТПМ.

Тема 12. Методика застосування педагогічного коучингу у логопедичному супроводі. Етапи коучингового процесу. Методи оцінки ефективності коучингу. «Зона комфорту». Процедурні аспекти коучингового процесу. Мотивація до змін як основа коучингового процесу.

Змістовий модуль 7. Нейро та кінезіо-техніки як засоби логопедичного супроводу дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 13. Комунікативно-мовленнєвий та емоційно-вольовий розвиток дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. Порівняльний аналіз комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку в нормі та при тяжких порушеннях мовлення. Особливості емоційно-вольової сфери у дітей дошкільного віку з ТПМ.

Тема 14. Нейро- та кінезіо-технології як засоби логопедичного супроводу дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. Аналіз загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури з питань використання нейро- та кінезіо-технології в роботі з дітьми дошкільного віку. Характеристика кінезіологічних вправ на корекційно-розвивальних заняттях. Розвиток міжпівкульної взаємодії у дітей дошкільного віку за допомогою нейро- та кінезіо-технологій. Напрями застосування нейро- та кінезіо-технологій як засобу корекції. Моделювання плану логопедичного супроводу дітей дошкільного віку з ТПМ з використанням нейро- та кінезіо-технологій.

Змістовий модуль 8. Психолінгвістичні дидактичні технології як засоби логопедичного супроводу дітей шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 15. Зміст логопедичного супроводу дітей шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення. Особливості комунікативної поведінки молодших школярів із ТПМ. Особливості функціонування лексико-граматичної сторони мовлення у школярів із тяжкими порушеннями мовлення. Основні напрями та зміст логопедичного супроводу дітей шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення. Психолінгвістичний інструментарій діагностики синтаксичної сторони мовлення в дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 16. Логопсихологічний напрям логопедичного супроводу дітей шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. Логопсиходіагностична робота зі здобувачами початкової освіти з тяжкими порушеннями мовлення. Логопсихокompенсаційна робота з молодшими школярами з тяжкими порушеннями мовлення. Розвиток психо-мовленнєвої діяльності. Моделювання плану логопедичного супроводу дітей шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Змістовий модуль 9. Технологія логопедичного супроводу осіб зрілого віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 17. Особливості комунікативно-мовленнєвого стану осіб зрілого віку з тяжкими порушеннями мовлення. Види та причини тяжких порушень мовлення у осіб зрілого віку в умовах сьогодення. Роль неврологічного обстеження та взаємодія з іншими спеціалістами. Вплив соціального та професійного контексту на мовленнєву діяльність у зрілому віці. Терапевтичні стратегії у логопедичному супроводі осіб зрілого віку з ТПМ: відновлювальна терапія; компенсаторні механізми мовленнєвих труднощів; інноваційні технології.

Тема 18. Методика забезпечення логопедичного супроводу осіб зрілого віку з тяжкими порушеннями мовлення. Напрями організації логопедичного супроводу осіб зрілого віку з ТПМ. Мотивація та емоційна підтримка, психологічні бар'єри у спілкуванні та способи їх подолання. Відновлення комунікативної взаємодії в сім'ї, на роботі, у суспільстві. Роль родини у логопедичному супроводі осіб зрілого віку з ТПМ. Трасдисциплінарний підхід логопедичного супроводу осіб зрілого віку з ТПМ. Профілактика прогресування мовленнєвих порушень. Складання плану логопедичного супроводу осіб зрілого віку з ТПМ.

Змістовий модуль 10. Технологія логопедичного супроводу осіб старшого віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема. 19. Особливості мовленнєво-комунікативного стану осіб старшого віку з тяжкими порушеннями мовлення. Специфіка розвитку особистості в старшому віці. Сутність комунікативно-мовленнєвої активності осіб старшого віку. Характеристика тяжких порушень мовлення різного генезу у осіб старшого віку. Основні види мовленнєвих порушень у людей старшого віку (афазія, дизартрія тощо). Причини порушень (інсульт, деменція, хвороби Паркінсона чи Альцгеймера). Вплив когнітивних змін на мовленнєву діяльність.

Тема 20. Методика логопедичного супроводу осіб старшого віку з тяжкими порушеннями мовлення. Врахування вікових особливостей при оцінці мовленнєвого стану. Співпраця логопеда з іншими фахівцями (неврологами, геронтологами, психологами). Психологічні аспекти мотивації до мовленнєвої реабілітації. Дисфагія, її різновиди, прояви, ускладнення. Допомога хворим з дисфагіями. Роль родини у логопедичному супроводі. Вправи для підтримання активності мозку та мовлення. Здоровий спосіб життя як фактор збереження мовленнєвих функцій. Роль соціальної активності та творчості у покращенні мовленнєвого стану. Складання плану логопедичного супроводу осіб старшого віку з ТПМ.

Методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

За джерелом інформації:

Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, бліцопитування.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: інсценування, ігрові та практичні вправи, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні розминки (головоломки), робота в групах та міні-групах («team building»), case-study.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять)

Курс має особливості, які спрямовані на максимальне засвоєння вами знань з дисципліни.

Безпека:

- у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу.

- намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

✚ Типи занять:

- лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як все це виглядає на практиці.

- практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати навички корекції мовленнєвих порушень, зокрема постановки звуків на справжніх пацієнтах або моделях.

✚ Дистанційне навчання:

- використовуються платформи Moodle та Zoom.

✚ Zoom-заняття:

- для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методики, а також допомагає зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомні причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

✚ Домашнє завдання:

- будьте готові до регулярного домашнього завдання. Воно буде не лише теоретичним, а й практичним.

✚ Дедлайни:

- важливо дотримуватися установлених дедлайнів, але якщо у вас є причини, пов'язані з надзвичайними обставинами (як-то ракетні удари, відсутність зв'язку тощо), дедлайни можуть бути переглянуті.

✚ Етика та дисципліна:

- підтримую дотримання академічної чесності та професійної етики.
- що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів — все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі.

- спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, доки навчальний процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.

- Буду рада бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього процесу. Крім того, так я зможу вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. Я, зі свого боку, теж дотримуватимусь всіх означених політик. Якщо у вас є будь-які питання або пропозиції, будь ласка, не соромтеся звертатися. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення неймовірно цікавої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

технічне (ноутбук, проектор); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації), логопедичні зонди, дидактичний матеріал.

Засоби оцінювання:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Основним завданням **поточного (формульованого) контролю** є оцінка рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи, повноти та якості засвоєння ними навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуального завдання відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Застосовуються такі *форми оцінювання* навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

- усний контроль: мозкова атака, ділова гра; розв'язування ситуативних задач;
- самоконтроль: само- та взаємооцінювання, рефлексія;
- тестовий контроль: письмове тестування (закриті, відкриті питання).

Критеріями оцінювання є: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом, вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок із практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання ситуативних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів
2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів
3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 1 бали
3.2	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 2 бали

Формою **підсумкового (сумативного) семестрового контролю** є залік у обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Залік буде виставлятися з накопичених балів під час семестру.

Як рахуються бали: для денної форми: поточний контроль (макс. 30 балів) + самостійні роботи (макс. 20 балів) + та індивідуальне проєктне завдання (макс. 50 балів) = 100 балів

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка шкалою ЄКТС для всіх видів підсумкового контролю
90-100	A
78-89	B
65-77	C
50-64	D
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Вітківська Н.В. Нейрологопедія: сучасний підхід до сучасних дітей / Методичні рекомендації. Луцьк, 2022. 61 с.
2. Кисличенко, В. А., Конопляста, С. Ю. Логопедичний супровід сім'ї, у якій виховується дитина з порушеннями мовлення: Монографія. М.: «Гліон» 2016. 218 с.
3. Ліщишина-Гарук О. П. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник / авт.-упор. О. П. Ліщишина-Гарук. Хмельницький, 2022. 83 с.
4. Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку: монографія / [А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, Л. Л. Стахова, О. В. Ласточкіна, К. О. Зелінська-Любченко, І. В. Кравченко]; за ред. А. І. Кравченка. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 288 с.
5. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник / Е. Данілавічюте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. 847 с.
6. Психологія мовлення і психолінгвістика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во "Фенікс", 2008. 245 с.
7. Синиця А.О. Логопедичний супровід дитини раннього віку з церебральним паралічем: дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2024. 258 с.
8. Синиця А.О. Логопедичний супровід дитини раннього віку з церебральним паралічем: монографія / за заг. ред. проф. С.Ю. Коноплястої. Київ, «Книга-плюс». 2024 р. 186 с.
9. Тарасун В. В. Превентивне навчання дошкільників з порушеннями мовленнєвого розвитку. Монографія. К., 1998. 257 с.

Допоміжна

1. Конопляста С. Ю., Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* 2011. Вип. 17. С. 105-107.
2. Кисличенко В. А. Логопедичне консультування як складова логопедичного супроводу сім'ї. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та*

спеціальна психологія. 2011. Вип. 18. С. 82-85.

3. Ласточкина О., Лянна О. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. Науковий вісник МНУ ім.В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 3 (66), вересень, 2019. DOI випуску 10.33310/2518-7813-2019-66-3

4. Макаренко І. В. Комплексна програма соціально-педагогічної підтримки батьків і дітей «Щаслива родина». *Імідж сучасного педагога: наук.практ. освітньо-популярний часопис*. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2007. № 4. С. 34 - 38.

5. Синиця А. О Комуникативно-мовленнєвий онтогенез дітей раннього віку з церебральним паралічем. Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з коморбідним порушенням : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. с.86-89. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Fto

6. Шуть М. Школа ігромайстерності. К.: Вид. дім «Слово», 2006. 120 с.

7. Schneider K. Therapist's personal maturity and therapeutic success. How strong the link / K. Schneider // *The psychotherapy Patien.* 1992. Vol. 8 № 3-4

Інформаційний ресурс

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/dlya-ditej-z-porushennyami-oporno-ruhovogo-aparatu>
<https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3484>